



DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.227/2025/5. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Bagossy Attila ügyvéd (cím) által képviselt 'felperes neve' (cím) felperesnek – a dr. Nagy Dorottya ügyvéd (cím) által képviselt 'I.r. alperes neve' (cím) I. rendű és 'II.r. alperes neve' (cím) II. rendű, 'III.r. alperes neve' (cím) III. rendű, 'IV.r. alperes neve' (cím) IV. rendű alperesek ellen ajándék visszakövetelése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 10.P.20.544/2024/28. számú ítélete ellen a felperes részéről 33. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezéseit nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 (tizenöt) napon belül az I. és II. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 300 000 (háromszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy 2 500 000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által az ügy érdemére vonatkozóan megállapított tényállás szerint a felperes az I. és II. rendű alperesek édesapja, akinek a kizárólagos tulajdonát képezték a h.-i 'ingatlan1 helyrajzi száma' helyrajzi számú, 'ingatlan1 címe' szám alatt található kivett saját használatú út (a III. és IV. rendű alperesek javára bejegyzett vezeték-, illetőleg szolgalmi jogokkal) és a 'ingatlan2 helyrajzi száma' helyrajzi számú, 'ingatlan2 címe' szám alatti házas ingatlan (a továbbiakban együtt: az ingatlanok).

[2] A felperes és az alperesek közötti rossz viszonyt követően az alperesek 2022. július hónaptól kezdődően a kérésére havi rendszeres anyagi támogatásban részesítették az egészségügyi problémákkal küzdő felperest: 2022. július és augusztus hónapokban mindketten havi 20 000 forint, 2022. szeptember és október hónapokban mindketten havi 30 000 forint, 2023. márciusig az I. rendű alperes havi 30 000 forint, a II. rendű alperes 2022. novemberben 18 000 forint, decemberben 30 000 forint összegben (a felperes és a II. rendű alperes 2022. karácsonyát követően összevesztek, ezért a felperes visszaküldött neki 148 000 forintot).

[3] A felperes – miután a későbbi hagyaték terhére és a II. rendű alperes megkerülésének szándékával eredménytelenül fordult az I. rendű alpereshez 2 000 000 forint kölcsönért, aki azonban elzárkózott a II. rendű alperes érdekeinek mellőzésétől – 2023. márciusában felajánlotta az I. és II. rendű alpereseknek, hogy amennyiben a mintegy 1 500 000 forint összegű hiteltartozása kiegyenlítésére és 500 000 forint szabad felhasználására megfizetnek neki fejenként 1 000 000 forintot, átruházza rájuk az ingatlanok tulajdonjogát (haszonélvezettel terhelten), amelyet ők elfogadtak. A felperes mint ajándékozó és az I. és II. rendű alperesek mint megajándékozottak 2023. március 30-án kötöttek ajándékozási szerződést az ingatlanok 1/2-1/2 arányban az I. és II. rendű alperesekre történő átruházására. Az ajándékozási szerződéshez készült ügyvédi tényvázlat szerint a „felek megállapodnak abban, hogy megajándékozottak a korábbiakban megfelelően továbbra is

segítik édesapjukat havi szinten, valamint amennyiben az ajándékozó magáról gondoskodni valamely okból nem tud, úgy biztosítják neki az ellátást a saját otthonában. Megjelent felek megállapodnak, hogy megajándékozottak vállalják az ajándékozó halála esetén illő eltemetetését, a kívánsága szerinti sírhelyen, illetve az általa kiválasztott sírkő, síremlék felállítását. Az ajándékozás egyéb feltételeit megjelent felek az ajándékozási szerződésben szabályozzák”.

[4] Ezt követően, még ugyanezen a napon az I. és II. rendű alperesek személyenként 1 000 000 forintot átadtak a felperesnek; az átvételi elismervény szerint a „..... hitelek tartozásának rendezésére” azzal, hogy a felperes a fennmaradó összeggel szabadon rendelkezhet.

[5] Az I. és II. rendű alperesek ezt követően 2023. májusától 15 000 – 15 000 forintot küldtek a felperesnek, amelyet a felperes – miután az I. és II. rendű alperesek elzárkóztak attól, hogy öt újabb 500 000 forint összegű támogatásban részesítsék – 2023. júniusától visszaküldött nekik, majd a per során pedig bírósági letétbe helyezett az alperesek korábbi teljesítései alapján az I. rendű alperes javára 1 265 000 forintot, a II. rendű alperes javára 1 015 000 forintot.

[6] A felperes a megváltoztatott keresetében kérte az ingatlanok visszaszármaztatását, elsődlegesen és másodlagosan az ajándékozási szerződés tévedés, illetőleg színleltetés miatti érvénytelenségére alapozva (amely esetre vállalta a letétbe helyezett összegek visszafizetését), harmadlagosan ajándék visszakövetelése címén. E keresetét arra alapozta, hogy az általa kinyilvánított feltevés véglegesen megdőlt, mert a viszonyuk megromlott az I. és II. rendű alperesekkel, ezért a jövőben nem kap tőlük szeretetteljes, odaadó gondoskodást és támogatást, illetőleg a korábban küldött havi 30 000 – 30 000 forint támogatást sem küldték. Emellett arra is hivatkozott, hogy a létfenntartása is veszélyeztetett.

[7] Az I. és II. rendű alperesek az ellenkérelmükben kérték a keresetek elutasítását. Hivatkozásuk szerint a szerződés az elsődleges és másodlagos keresetben foglaltakkal szemben nem érvénytelen, míg a harmadlagos keresetet illetően azzal védekeztek, hogy a felperesnek nem volt feltevése az ajándékozás kapcsán. Nem minősül ilyennek az ügyvédi tényvázlatban tett vállalásuk sem, amelyet a szerződéskötés előtt, és azt követően is ingyenesen nyújtottak, de az ott pontosan meg nem határozott összegű havi támogatás nem is hiúsult meg véglegesen. Az pedig nem értékelhető a terhükre, hogy a felperes saját magának felróhatóan 2023. júniusától visszaküldi a havi juttatást. Vitatták azt is, hogy a felperes létfenntartása veszélyeztetett.

[8] A III. és IV. rendű alperesek nem terjesztettek elő érdemi ellenkérelmet.

[9] Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével elutasította a keresetet, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek 550 000 forint perköltséget, az államnak pedig 1 500 000 forint illetéket (emellett rendelkezett a per során teljesített letét visszautalásáról is).

[10] Az elsőfokú ítélet másodfokú eljárás szempontjából is jelentős indokolása szerint a szerződés ajándékozással vegyes adásvételi szerződésnek minősül. A felperes ugyanis eredetileg 2 000 000 forint kölcsönért fordult az I. rendű alpereshez, amelyből és a felperes nyilatkozatából megállapítható, hogy nem ingyen kívánta az I. és II. rendű alperesek 2 000 000 forint összegű támogatását sem. Ezt (és a testvérével, 'tanú2 neve'-val való megbeszélést) követően azzal kereste az I. és II. rendű alpereseket, hogy amennyiben 2 000 000 forintot biztosítanak neki, az ingatlanokat – haszonélvezeti jogának fenntartása mellett – nekik ajándékozza. Ebből megállapítható, hogy az ajándékozásra a 2 000 000 forint megfizetése nélkül nem került volna sor, tehát az ajándékozásnak volt pénzbeli ellenértéke,

ezért a felek között ajándékozással vegyes adásvételi szerződés jött létre azzal, hogy az ajándékozásnak voltak feltevései. Ezeket az ügyvédi tényvázlat 3. pontjában rögzítették: a felperes jövőbeni támogatása, illő eltemettetése, részére sírhely állítása, amennyiben leesik a lábáról, úgy részére gondozó biztosítása. Emellett a felperes azzal a titkos fenntartással kötötte meg a szerződést, hogy utóbb azt valamilyen módon felbontja.

[11] Az ítéletben részletes indokát adta, hogy miért nem érvénytelen (illetőleg támadható meg) a szerződés a felperes által megjelölt okokból (tévedés, színlelt tartási szerződés). Ennek részeként egyebek mellett kitért arra is, hogy az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomása szerint az ügyvédi tényvázlat 3. pontjában rögzítették a felperes ajándékozási szerződéssel kapcsolatos feltevéseit, illetőleg az I. és II. rendű alperesek vállalásait, és a tanú tudott arról is, hogy a felek a szerződés aláírását követően a bankba mennek, de a 2 000 000 forint megfizetését előtte nem hozták összefüggésbe az ajándékozási szerződés megkötésével. 'tanú2 neve' pedig előadta a tanúvallomásában, hogy a felperes a 2 000 000 forint megfizetése érdekében kötötte meg az ajándékozási szerződést. Utalt mindezekkel összefüggésben arra is, hogy a felek egyező előadása szerint az I. és II. rendű alperesek részéről a földrajzi távolság miatt kizárt volt a személyes gondoskodás, de életjáradékot sem szabályoztak a szerződésben, hiszen pontos összeget a szerződés részét nem képező ügyvédi tényvázlat sem tartalmaz.

[12] Az ajándék visszakövetelése iránt előterjesztett harmadlagos kereseti kérelmet azért találta megalapozatlannak, mert a szerződés részben visszterhes volt, így az ajándék visszakövetelése fel sem merülhet. A teljesség kedvéért megjegyezte, hogy ajándékozási szerződésként tekintve a felek jogviszonyára, a felperesnek kellett volna igazolnia, hogy az ajándékozási szerződés megkötésekor kinyilvánított feltevése véglegesen és nem neki felróható módon hiúsult meg. Az ajándékozás feltevésének lehetne tekinteni a kétszer 1 000 000 forint megfizetését és az ügyvédi tényvázlat 3. pontjában foglaltakat. A felperes által állított egyéb feltevéseket nem foglalták írásba, azok kinyilvánítása nem volt bizonyított. A kétszer 1 000 000 forintot azonban az I. és II. rendű alperesek megfizették, havi apanázst utalnak a felperes részére, csak ő azt a részükre visszaküldi, míg a további feltételek egyelőre nem következtek be. E jogalapon ezért e kereset nem teljesíthető. Emellett részletes indokát adta annak is, hogy a felperes létfenntartása nincs veszélyben.

[13] Kitért arra is, hogy a pertárgy értéke 39 080 000 forint volt, továbbá hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. § (1) és 83. § (1) bekezdései alapján kötelezte a pervesztes felperest a pernyertes I. és II. rendű alperesek jogi képviselőjével felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján felszámított ügyvédi munkadíj viselésére. A felperes továbbá a Pp. 101. § (1), 102. § (1) és 83. § (1) bekezdései alapján viseli az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 42. § (1) bekezdés a) pontja alapján számított, a részére engedélyezett költségfeljegyzési jog miatt feljegyzett 1 500 000 Ft kereseti illetéket.

[14] A felperes a fellebbezésben elsődlegesen kérte az ítélet „egészben” való megváltoztatását, és az ingatlanok visszajegyzését ajándék visszakövetelése címén (az I. és II. rendű alperesek tulajdonjogának törlésével, valamint a III. és IV. rendű alperesek tűrésre történő kötelezésével), másodlagosan annak a megállapítását, hogy az ajándékozási szerződés uzsorásként érvénytelen, egyúttal kérte az eredeti állapot helyreállítását (az I. rendű alperes viszonylatában 1 265 000 forint , a II. rendű alperes esetében 1 015 000 forint visszafizetésének igazolását követően annak a tűrésére kötelezni őket, hogy az ingatlanok tulajdonjogát visszajegyezzék, a III. és IV. rendű alperesek pedig tőrjék mindezt), míg harmadlagosan kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és mellőzni a kereseti illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezést annak a megállapításával, hogy 1 500 000 forint illeték az állam terhén marad. Perköltség igénye is volt. Előrebocsájtotta, hogy nem támadja az

elsődleges és másodlagos keresetet elutasító rendelkezéseket, hanem az elsődleges fellebbezési kérelem jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:237. § (3) bekezdését, azaz a harmadlagos kereset jogcímét jelöli meg. Ennek alapjaként pedig az elsőfokú bíróság tévesen minősítette a szerződést lényegében adásvételi szerződésnek, elvetve az ajándék vissza-követelhetőségét. Analógia útján alkalmazható ugyanis a BH2010. 274 számú határozat elvi tétele, amely alapján az ajándékozással vegyes gondozási szerződés megszüntetésére irányuló kereset elbírálásánál annak a szerződésnek a szabályait kell figyelembe venni, amelynek elemei a felek viszonyában a szerződéskötéskor meghatározóak. Ugyan az I. és II. rendű alperesek megfizettek 2 000 000 forintot, a visszerhesség korántsem tekinthető a szerződés elemének, a szerződés pedig önmagában az ingatlanok értékéhez képest csekély összegű juttatás folytán nem minősíthető adásvételi szerződésnek. Az elsőfokú bíróság ezért téves jogi következtetést vont le a rendelkezésre álló bizonyítékokból. Az I. és II. rendű alperesek azt adták elő a tárgyaláson, hogy az ajándékozási szerződésnek nem volt feltétele a 2 000 000 forint megfizetése, amelyet az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomása is alátámasztott. Ebből következően a felek szándéka az ingatlanok ingyenes átruházására irányult, amelyhez képest ugyancsak ajándékozás tárgyát képezte az ominózus 2 000 000 forint, amellyel az I. és II. rendű alperesek segítették őt a hiteltartozásai teljesítése érdekében. Eltérő megítélés szerint is e 2 000 000 forint az ingatlanok 45 100 000 forintos értékéhez képest csekélynek minősül, és a visszerhességet nem teszi a szerződés meghatározó elemévé. Ezért a Ptk. – fellebbezésben idézett – 6:237. § (3) bekezdése is alkalmazandó a perben, amellyel összefüggésben hivatkozott PK 76. számú vélemény I. pontjára és a BH2019. 110 számú eseti döntésre is. Az elsőfokú ítélet is elismeri, hogy az ügyvédi tényvázlat tartalmazza a szerződés feltevéseit, amely minden fél számára ismert volt. Az I. és II. rendű alperesek azonban az itt rögzített vállalkásuk ellenére rögtön a szerződéskötést követően megszüntették azt a havi apanázst, amelyet a szerződéskötést megelőzően nyújtottak, és amelyet tőlük a megélhetése biztosítása érdekében várhatott. Az I. rendű alperes 2023 márciusáig 30 000 forinttal, a II. rendű alperes 2022. szeptember, október és december hónapjaiban ugyancsak 30 000 forinttal támogatták, míg a 2023. március 30-i szerződéskötést követően két hónapra nem utaltak semmit. Ennek oka az I. és II. rendű alperesek szerint az volt, hogy a hiteltartozások megfizetését követően 500 000 forint maradt a számláján, ezért rendben volt anyagilag, majd 2023 májusától 15 000 – 15 000 forintot fizettek a részére; időközben azonban olyannyira megromlott a viszony, hogy ezeket inkább visszaküldi. Ezért az I. és II. rendű alperesek a vállalkásukat megszegve korántsem nyújtották a szerződéskötést megelőző állapotoknak megfelelő, általuk teljesíteni vállalt havi apanázst (2 hónapig pedig egyáltalán nem), ezért e feltevése megghiúsult: a megromlott viszonyuk miatt véglegesen. A másodlagos fellebbezési kérelem kapcsán idézte a Pp. 369. § (3) bekezdés a) – e) pontjait, és utalva a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozásának 2018. június 20-21-én megtartott ülésén elfogadott 51. számú állásfoglalására, a BH2022. 156 számú döntés II. pontjára és a semmisségi ok hivatalbóli észlelése kapcsán követendő eljárásról szóló 1/2005. (VI. 15.) PK véleményre előadta, hogy az elsőfokú bíróságnak hivatalból kellett volna észlelnie, hogy a szerződés érvénytelensége az általa hivatkozott megtámadási ok (tévedés) mellett semmisségi okból, uzsora miatt állhat fenn. Ennek hiányában a másodfokú eljárásban kell ezt az értékelés tárgyává tenni. Ezért ismertette a Ptk. 6:97. §-t, a BH2001. 542 számú határozatot, a kommentár-irodalmat, a PK 267 számú állásfoglalást, és részletesen kifejtette, hogy az uzsora tényállásának objektív (a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között fennálló feltűnő aránytalanság) és szubjektív (a sérelmet szenvedő fél hátrányos helyzetének kihasználása) oldala is fennáll. Ez utóbbi kapcsán hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet tényállása is rögzíti, hogy többértékes egészségügyi problémája volt (érszűkület, lágyék- és gerincsérv), és emellett voltak anyagi gondjai is, amelynek megfelelően az okiratszerkesztő ügyvéd vallomása és az általa készített

tényvázlat is alátámasztja, hogy voltak ezzel kapcsolatos, az I. és II. rendű alperesek által is ismert feltevései. A perben nem vitatott tények igazolják, hogy a szerződéskötés időpontjában olyan megromlott egészségi állapotban, illetőleg anyagilag is hátrányos helyzetben volta, amelyet kihasználva kerítettek sort az I. és II. rendű alperesek az ajándékozási szerződés megkötésére. Ezt követően idézte a Ptk. 6:88. § (1), 6:108. § (1) és 6:112. § (1) bekezdéseit, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pontja alapján előadta, hogy az érvénytelen ügyletre nem lehet jogot alapítani. Ismertette továbbá a Ptk. 5:171. §-át, valamint 5:172. § (1) és (2) bekezdéseit, illetőleg az érvénytelenségi és a törlési per kapcsolatáról szóló 3/2010. (XII. 6.) PK vélemény indokolását is, amely alapján részletezte, hogy az eredeti állapot helyreállítása miként lehetséges. A harmadlagos fellebbezési kérelmet pedig azzal indokolta, hogy bár eredetileg a 10.P.20.544/2024/2. számú végzéssel a kereseti illetékre kiterjedő részleges költségfeljegyzési jogban részesült, utóbb az elsőfokú bíróság a 28/I. számú végzésével teljes személyes költségmentességet engedélyezett, mégis 1 500 000 forint feljegyzett illeték megfizetésére kötelezte. Idézte a Pp. 97. § (1) bekezdését, amelyhez kapcsolódóan a Kúriának "A költségkedvezményekkel kapcsolatos bírói gyakorlatot vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentése" szerint a fellebbező alperes a részére a másodfokú eljárásban engedélyezett költségmentesség kapcsán az elsőfokú eljárás illetékének viselésére nem köteles pervesztessége esetére sem. A felperes esetében is irányadó ez, mert a költség viselése a felet csak jogerős és végrehajtható bírósági határozat alapján terheli. Amennyiben a viselés kérdésében hozott végleges döntés meghozatala időpontjában a fél mentes a költségek viselése alól, annak megfizetésére, megtérítésére nem kötelezhető. Ezt támasztja alá a BH1992. 110 számú döntés is, amely szerint a másodfokú eljárás során engedélyezett költségmentesség hatálya kiterjed a még le nem rótt kereseti és fellebbezési illetékre is.

[15] Az I. és II. rendű alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben kérték az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását. Utalva az elsőfokú ítélet helyes indokaira előadták, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan minősítette ajándékozással vegyes adásvételnek a felek jogviszonyát, amelynek körében idézték a felperes ezt alá-támasztó személyes nyilatkozatait, amelyek alapján egyértelmű volt az általuk adott 2 000 000 forint visszterhes jellege. Ezt támasztotta alá 'tanú1 neve' és 'tanú2 neve' tanúvallomása is. Az elsőfokú bíróság pedig amellet, hogy leszögezte, hogy ilyen esetben eleve fel sem merülhet az ajándék visszakövetelése, kifejtette az érveit erre az eshetőségre is. Az ő szándékuk valóban ingyenes jogügyletre irányult, azonban a felperes nem kötötte volna meg a szerződést, ha nem részesítik 2 000 000 forintban. Ha pedig ajándékozásnak minősítenék a szerződést, immáron nem vitás, hogy a felperesnek voltak feltevései. Ezek közül azonban a további támogatás összecszerúságát és formáját nem határozták meg, csak hogy ők „továbbra is segítik édesapjukat havi szinten”, amelynek eleget is tettek, csak azt a felperes visszautalta. E feltevés ráadásul nem is hiúsult meg véglegesen, minthogy a felperes azt sem jelezte, hogy nem elégséges a havi kétszer 15 000 forint juttatás. A BH.2008.6.149 II. pontja szerint az ajándék visszakövetelésének feltétele a kétséget kizáróan felismerhető módon kinyilvánított feltevés. Azt is vitatták, hogy a szerződéskötést követően azonnal megszüntették a felperes támogatását, hiszen az átadott 2 000 000 forintból a hitelek törlesztését követően 500 000 forintja maradt, amelyről azt feltételezték, hogy átmenetileg kiegészítő fedezetet nyújt a felperes megélhetésére, amelyhez képest a felperes ezzel ellentétes elvárása csak az ő kifejezésre nem jutott reményeként értékelhető. A másodlagos fellebbezési kérelem kapcsán előadták, hogy a felperes a Pp. 373. § (2) bekezdésében rögzítettek ellenében hivatkozik olyan új tényekre, amelyek már az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőzően is ismertek voltak a számára. A fellebbezésben ismertetett bírói gyakorlat pedig arra vonatkozik, amikor a másodfokú bíróság hivatalból észleli a szerződés semmisségét. A fellebbezésben előadott új tény vagy új bizonyíték figyelembevételével a

semmisség akkor állapítható meg, ha fennállnak a Pp. 373. § (2) bekezdésében foglalt feltételek. Ezt támasztják alá a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma 2/2010. (VI. 28.) PK véleményének 4. a) és b) pontjai. Emellett a felek ajándékozási szerződése kapcsán nem értelmezhető annak az uzsorás jellege sem, hiszen az átadott 2 000 000 forint nem a teljes szolgáltatás ellentértéke. Idézve a Ptk. 6:61. §-át, a PK 267 számú állásfoglalást, a BH.2007. 46 számú döntést és a Ptk. 6:98. § (1) bekezdését, azt hangsúlyozták, hogy mivel a feleket túlnyomórészt az ingyenes juttatás szándéka vezérelte, a feltűnő értékaránytalanságra történő felperesi hivatkozás alaptalan (egyébként pedig az esetleges feltűnő értékaránytalanságot felismerhette volna). Az uzsorás jelleg megállapításához szükséges szubjektív feltétel a sérelmet szenvedő fél (hátrányos) helyzete és ennek a helyzetnek a kihasználása a másik fél részéről. Bár a felperesnek voltak egészségi problémái, a testvére tanúvallomása szerint is a szerződéskötéskor nem volt beteg. Az anyagi helyzetét jól ismerték, ezért támogatták éveken át, a 2 000 000 forintos összeget pedig nem ők kötötték ki, hanem a felperes, ezért emiatt is teljes egészében hiányzik a "kihasználás" tényállási eleme. A BH.2007. 46 számú döntés szerint önmagában az értékaránytalanság, a célzatos magatartás hiányában nem alapozza meg az uzsora megállapítását, továbbá a helyzetet kihasználó fél magatartásának szándékosnak és rosszhiszeműnek kell lennie. Az elsőfokú eljárás során a felperes nem vett fel bizonyítást mindezekre vonatkozóan, az elsőfokú ítélet pedig tényként állapította meg, hogy a felperes azzal a titkos fenntartással kötötte meg az ajándékozási szerződést, hogy utóbb azt valamilyen módon felbontja, amely megkérdőjelezi a felperes jóhiszemű magatartását, továbbá hogy az I. és II. r. alperesek használták volna ki az ő hátrányos helyzetét. Megjegyezték, hogy a felperes teljesítőképességének igazolásához szükséges bírói letét a tudomásuk szerint nem történt meg.

[16] A III. és IV. rendű alperesek nem nyilatkoztak a másodfokú eljárásban.

[17] A fellebbezést az ítéltábla megalapozatlannak találta.

[18] Az ítéltábla fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú ítéletnek az elsődleges és másodlagos kereseteket elutasító rendelkezéseit, valamint hogy a harmadlagos kereset annyiban alaptalan, hogy az ingatlanokra mint ajándékokra a felperes létfenntartása érdekében van szükség [Ptk. 6:237. § (1) bekezdés]. Az ítéltábla ezzel összefüggésben utal arra, hogy bár a felperes az ítélet „egésze” ellen jelentett be fellebbezést, a fellebbezési kérelem és annak indokolása alapján egyértelműen megállapítható, hogy az valójában az előzőekben rögzítettekre nem terjed ki.

[19] Az elsőfokú bíróság – a felek bizonyítási indítványait kimerítve – feltárta az ügy érdemi elbíráláshoz szükséges tényállást, és helytálló döntést hozott a kereset elutasításáról. Döntésének indokolásával azonban az ítéltábla nem értett egyet maradéktalanul, ezért azt – a fellebbezésben foglaltakra is tekintettel – az alábbiak szerint korrigálja.

[20] A felperes alaptalanul vitatta azt a fellebbezésben, hogy a felek szerződése részben visszterhes volt (azt azonban nem vitatta, hogy ebben az esetben a felek ajándékozással vegyes adásvételi szerződést kötöttek). Bár a felperes helytállóan ismertette az I. és II. rendű alperesek ezzel ellentétes nyilatkozatait, valamint az okiratszerkesztő ügyvéd arra vonatkozó tanúvallomását, hogy az ő ismeretei szerint az I. és II. rendű alperesek 2 000 000 forint összegű segítsége független volt az ajándékozási szerződéstől, az elsőfokú bíróság a felek szerződéskötést meg-előző magatartása és az egyes teljesítések időbeliségét is értékelve helytállóan következtetett a felek valós ügyleti akaratára. Az elsőfokú ítélet e vonatkozásban helytálló indokait szükségtelenül meg nem ismételve, az ítéltábla hangsúlyozza azt is, hogy a felperes már a kereset-levélben, majd az elsőfokú bíróság anyagi pervezetését (10.P.21.224/2023/17. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal) követően az eljárás egésze során következetesen állította, hogy az „ügylet visszterhes elemeket is mutat”, az I. és

II. rendű alperesek 2 000 000 forint összegű támogatásáért „cserébe” ajándékozta nekik az ingatlanokat, akik nem szerették volna fedezet nélkül átadni a pénzt, de ő sem várt el tőlük ingyen segítséget (keresetlevél 3. oldal, 10.P.21.224/2023/17. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal, 5. sorszám alatti keresetváltoztatás 8. és 10. oldalai, 19. sorszámú jegyzőkönyv 2. és 3. oldalain rögzített személyes nyilatkozat). A felperes pedig a fellebbezésben mindezeknek, ez alapján pedig a Pp. 373. § (1) és (2) bekezdéseiben rögzítettek ellenére, meg nem engedhető módon változtatta meg a kereset alapjául szolgáló tényállítását. Ennek azonban – részben a fellebbezésben is hivatkozott okból – nem volt érdemi jelentősége.

[21] Az elsőfokú bíróság ugyanis annak ellenére jutott arra a jogi következtetésre, hogy a felek atipikus jogviszonyában nincs helye az ajándék visszakövetelésének, hogy az erre vonatkozó, már hivatkozott anyagi pervezetése ellenére a felperes e vonatkozásban lényegében változatlan jog- és tényállítások mellett tartotta fenn a keresetét, az I. és II. rendű alperesek pedig ezzel összefüggő kifogást nem tettek, illetőleg nem vitatták, hogy a szerződéses megállapodáson alapuló jogviszonyukban helye van az ajándékként nyújtott szolgáltatás(rész) visszakövetelésének. A Pp. 342. § (1) bekezdés első mondata értelmében azonban az érdemi döntés nem terjedhet túl az ellenkérelmen, míg a (3) bekezdés szerint a törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. Ez alapján az elsőfokú bíróság az I. és II. rendű alperesek ellenkérelmén túlterjeszkedve állapította meg, hogy a felek jogviszonyában (akár a jogszabályi rendelkezések, akár a felek esetleges megállapodása ellenére) nincs helye az ajándék visszakövetelésének.

[22] A felperes ettől függetlenül helytállóan hivatkozott arra is, hogy az általa nyújtott szolgáltatás túlnyomórészt ajándék volt, amely visszakövetelhető. A bírói gyakorlat régóta (pl. BH1976. 211., Kúria Pfv.II.21.695/2014/9. számú ítélet) abból indul ki, hogy a visszerhes elemmel vegyes ajándékozási ügyletben ingyenes szolgáltatásként nyújtott ajándék visszakövetelhető (amelynek értéke az ajándékozott ingatlanok valós forgalmi értéke és a megajándékozott által megfizetett ellenérték különbözeteként nyújtott vagyoni előny). Ebbe illeszkedik a felperes fellebbezésében hivatkozott bírói gyakorlat is, amely az ajándékozási elemmel vegyes gondozási szerződés esetében is azt rögzíti, hogy annak a szerződésnek a szabályait kell figyelembe venni, amelynek elemei a felek viszonyában a szerződéskötéskor meghatározóak (BH2010. 274). A mindenkor Ptk. ugyanis a szolgáltatás (jelen esetben annak egy része) ingyenes volta alapján biztosítja a megajándékozó részére a visszakövetelés alanyi jogát. A Ptk. 6:237. § (3) bekezdése szerint az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket, ha a szerződő felek számára a szerződéskötéskor ismert olyan feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékozó az ajándékot adta, utóbb véglegesen meghíúsult, és e nélkül az ajándékozáshoz nem került volna sor. Mivel a perbeli ügylet túlnyomó részét (mintegy 95%) a felperes ingyenes szolgáltatása tette ki, nem volt akadálya az ajándék visszakövetelése iránti kereset előterjesztésének, amely azonban megalapozatlan volt.

[23] Az elsőfokú bíróság ugyanis helytállóan utalt arra, hogy az I. és II. rendű alperesek továbbra is havi rendszerességgel, bár a szerződéskötést megelőző szolgáltatásuknál kisebb összeget fizetnek a felperesnek, amelyet ő visszautal nekik. Ennek háttérében ugyanakkor az a felperessel is közölt (és a perben nem vitatott) alperesi megfontolás áll, hogy az ügylet részeként részükről biztosított 2 000 000 forintból a felperesnél maradt mintegy 500 000 forint figyelembevételével a felperes közvetlenül a szerződéskötést követően nem szorult komolyabb támogatásra, ezért csak 2023. májusától kezdve küldenek egyelőre összesen havi 30 000 forintot (19. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal). Ez azonban a Ptk. már idézett 6:237. § (3) bekezdésében foglaltakkal ellentétben nem azt jelenti, hogy az ajándék visszakövetelésének alapjául (a fellebbezésben egyedülként hivatkozott) feltevés meghíúsult,

különösen nem véglegesen, hanem csak azt, hogy a felek között elszámolási vita áll fenn az I. és II. rendű alperes által biztosított havi szolgáltatás tekintetében. A felperes az elszámolási vita tisztázása helyett a jogviszony egészének alaptalan felszámolását kísérelte meg, amely összhangban áll az elsőfokú ítélet azon fellebbezéssel sem támadott megállapításával (indokolás [22] bekezdés), hogy eleve azzal a titkos fenntartással kötötte meg a szerződést, hogy azt utóbb valamilyen módon felbontja. A PK 76. számú állásfoglalás V. pontja szerint azonban nem követelhető vissza az ajándék, illetőleg nem követelhető az ajándék helyébe lépett érték, ha az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés meghiúsulását az ajándékozó felróható magatartása okozta. Mindezek alapján megállapítható ezért, hogy egyrészt az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés véglegesen nem hiúsult meg (figyelemmel arra is, hogy az I. és II. rendű alperesek a felek jó vagy rossz viszonyától e tekintetben független pénzügyi szolgáltatást nyújtanak), amelynek körében a felperes – különösen a titkos fenntartása mellett – azt sem bizonyította, hogy az I. és II. rendű alperesek magatartására vezethető vissza a feltétel (esetleges) meghiúsulása.

[24] A másodlagos fellebbezési kérelem is alaptalan volt.

[25] A Ptk. 6:97. § szerint ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki, a szerződés semmis.

[26] Előjáróban annak a rögzítése szükséges, hogy bár a felperes a fellebbezésben hivatalból kérte figyelembe venni a semmisségi okot, ténylegesen maga is megváltoztatta a keresetei alapjául szolgáló tényállításait, mert új tényként azt állítja immáron, hogy az I. és II. rendű alperesek kihasználták az egyébként ismert anyagi és egészségügyi helyzetét. A már ismertetetteknek megfelelően azonban ez is meg nem engedett új tényállításnak minősül, ezért az ítéltábla nem vehette figyelembe az uzsora egyik kötelező feltételére vonatkozó új tényállításait.

[27] Az ítéltábla ettől függetlenül rögzíti azt is, hogy az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. a) pontja szerint a bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie. A semmisség megállapíthatósága érdekében a bíróság hivatalból bizonyítást nem folytathat le. Ugyanígy hivatalból észlelnie kell a bíróságnak azt is, ha a szerződés nem jött létre. A b) pont szerint pedig a semmisség hivatalból történő észlelése a másodfokú eljárásban is kötelezettsége a bíróságnak, ha az elsőfokú eljárás adataiból a semmisségi ok fennállása egyértelműen megállapítható. A fellebbező fél által előadott új tény vagy új bizonyíték figyelembevételével a semmisség akkor állapítható meg, ha fennállnak a – a PK vélemény időpontjában még alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, azaz az 1952. évi – Pp. 235. §-ának (1) bekezdésében foglalt feltételek.

[28] Ez utóbbi kapcsán az ítéltábla visszautal az előző bekezdésben rögzítettekre, egyebekben pedig azt hangsúlyozza, hogy a perben a felperes által állított nyilvánvaló érvénytelenségi ok nem állt fenn. Az uzsora feltételei meglétének „nyilvánvalóságával” szemben áll az ügyben felmerült tények és körülmények jelentős része: pl. a felek közeli hozzátartozói viszonya, az I. és II. rendű alperesek részéről a velük a kapcsolatot még a fiatal korukban megszakító felperes szerződéskötési szándékot megelőzően is nyújtott önzetlen anyagi támogatása, az ügylet túlnyomórészt ingyenes jellege, a felperes titkos fenntartása, stb. Mindezek mellett pedig az állított semmisségi ok fennállása külön tényállítás és bizonyítás hiányában (azaz egyértelműen) nem állapítható meg, ezért a másodlagos fellebbezési kérelem is megalapozatlan volt.

[29] A harmadlagos fellebbezési kérelem kapcsán pedig annak a hangsúlyozása szükséges, hogy bár a felperes helytállóan utalt a korábbi bírói gyakorlatban kialakult egyes álláspontokra (és az azt vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport precedenst nem teremtő

véleményére), azok azonban a 2017. december 31-ig hatályban volt 1952. évi Pp. és – alapvetően – a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: Kmr.) rendelkezésein alapultak. Az 1952. évi Pp. 86. § (2) bekezdés első mondata szerint költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A Kmr. 10. §-a pedig külön rendelkezett a költségkedvezmény visszaható hatályáról. A Pp. jelen perben is hatályos 97. § (1) bekezdése szerint jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a költségmentesség, a költségfeljegyzési jog, az illetékmentesség és a tárgyi illetékfeljegyzési jog hatálya – kérelem esetén a kérelem előterjesztésétől kezdve – a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény azonban ilyen, visszaható hatályú rendelkezést nem tartalmaz (hanem a Pp. 97. § (1) bekezdésben említett kivétalként csak a személyes költségkedvezmény megvonása körében).

[30] A felperes ezért bár tényszerűen adta elő, hogy a perindítási szakban részére biztosított költségfeljegyzési joghoz (10.P.21.224/2023/2. számú végzés) képest az elsőfokú bíróság a tárgyalás berekesztését megelőző tárgyaláson személyes költségmentességben részesítette – a jogi képviselője által ekkor előadottaknak megfelelően is –, ennek nincs visszaható hatálya (28. sorszámú jegyzőkönyv 1. oldal, 28. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt végzés).

[31] Az ítéltábla ezért a fenti korrekciókkal helybenhagyta az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletének fellebbezett részét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján.

[32] A másodfokú eljárásban is peresztes felperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles viselni az alperesek közül kizárólag az I. és II. rendű alperesek által felszámított, ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget. Az ítéltábla ennek az összegét az általuk felszámított és igazolt ügyvédi munkadíjjal egyezően a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján határozta meg 250 000 forint alapidíjban és 50 000 forint tárgyalási jelenléti díjban.

[33] A fellebbezési illeték a peresztes felperes erre kiterjedő költségmentessége miatt a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján marad az állam terhén.

Debrecen, 2025. szeptember 11.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Árok Krisztián s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró